

Ind 1341-

134

Hain, 14.057

Venezza

M. Antonius Sabellicus Augustino barbadico inclyto Venetiarū principi salutem.

Ene ac foeliciter tuæ Vrbi euenit iocundissime
 b Princeps:q; his paucis annis i te & fratre tuo uiro
 ro omniū qui vnq̄ fuerunt: prudentia & pietate
 ſūmo: ſit illa pene idem experta: quod de Caſtore & Pol
 luce uetus eſt græcia fabulata. fuiſſe eos deorū munere in
 ter ſydera relatos: atq; alterno ortu omnibus eſſe genti
 bus quā ſaluberrimos. Tā me hercule ſalutaris nec minus
 tuus tuiq; fratris Principatus Veneto nomini contigit.
 Iam enim ille continuo ubi ex adepta dignitate rēp. adiit
 quaſi nouū aliquod ſyduſ publicæ fortunæ affuliſſet in
 credibilem ſecum rerum omnium ubertatem & lætitiā
 traxit. Pax uero & oia quæ per manus acceperat uti ſan
 ctius certiusq; manerēt incredibili moderatione effecit. Ve
 teris peſtilētiæ ueſtigia adhuc ciuibus reſidua difficile di
 ctu eſt maiore ne prouidētia ſuſtulerit: an religione: ita ut
 ueriffime dici poſſit nulli unquam principū qui a prima
 origine Vrbiſ ad id tēpus fuere foelicuiſq; illi rem publicā
 adminiſtrare contigiſſe. Sed quo omnibus optatior fuit il
 la regiminis forma: eo certe breuior: quippe quæ ne ānum
 quidem implere potuiſſet. Sed quo minus defuncti deſi
 deriū ſequeretur tuus foeliciffimus principatus qui illum
 continuo exceperat proculdubio effecit. Tentauit tamē in
 uida fortuna florentiſſimū ciuitatis ſtatū ſubito bellorū
 motu labefactare. Sed quā temere res aliunde mota eſt:
 tā profecto celeriter & maiestate publica incolumi: & ipe
 rio aucto: ea eſ ſolici tudine liberatus. Cætera cum amplif
 ſimis animi uirtutibus: tum foelicitatē tua tā profpere flu

xere: ut nemo sit qui non rem publicam ipsam teq; beatissimi
 mum putet. Cui praterquam q; ex successu illo fraternæ
 administrationis nihil mutatum uides: pleraq; etiam in
 melius aucta: longior tibi uita q̄ illi cōtigerit, quo factum
 sit ut & pluribus prodesse possis: & urbem ipsā operum
 magnificētia omniq; rer; apparatu in dies ornatiorē inspi
 cias longeq; opulentiorē. Sed quum multa & magna
 commoda ex sapientissima administratione tua sint ad
 hūc diem in publicum profecta: haud quaq; minora illis
 in futurū expectant. & in his ducariæ bibliothecæ publi
 catio nobis tocians promissa opus oīum quæ te principe
 aut incoari aliqñ: aut cōfici potuerit maxime inclytū: &
 unde spes certissima sit tibi imortalitatis expectāda: Sed
 tantisp̄ dū te ad id opus accinxeris: perlege Princeps iocū
 dissime libellū hūc quē de venetis magistratibus tibi in
 scripsimus: ex eoq; & uetustatem illor; & originē recogno
 sce: & cū his originū causas: Erit lectio ipsa ut spero tibi
 nō inioctūda: quū pp̄ alia multa: tū quia ex ea p̄spicue itel
 liges, in q̄ moderata recteq; instituta ciuitate eminētissi
 mi ordinis cōsēsu sūmā sis dignitatē adeptus: gaudebisq;
 nō aliter tecū: q̄ pragrādis alicuius nauis rector: qui etli
 medio pelago oīa ad opportunos casus uidet tēpestiue
 disposita: plus tamē fiduciæ ex ipso trahit nauar; mini
 sterio: quum singulos in officio esse iutelligit. Ver; quo
 cūq; nostrā hanc lucubrationē aīo accipies. Ego quasi ope
 rapreciū fuerit id facere: rēq; serenitati tuæ nō ingrātā ex
 hibuerim: pergā iā hinc aliud maior; uigiliar; opus cude
 re: cui si quādoq; extremā manū imposuero: tuo inclyte
 Princeps unde rite sumpsit exordiū non alterius nomine
 in apertum referam. Vale.

M. ANTONII SABELLICI DE VENETIS MA
GISTRATIBVS LIBER VNICVS.

a
CCERSEBAR Ego sapiissime quū Ve/
ronæ esse ad Magistratuū præfetiā. Erāt tū
ibi Sebastianus badouarius: & Benedictus
Triuisanus: Hic Vrbs præfectus: ille præ
tor. Administrabantq; hi ambo tanto ani
morum consensu rempublicam in ea Vrbe: ut quum duo
essent diuersaq; & re & nomine obirent munera: Magi/
stratus tamen unus: unumq; munus geri uideretur: Cum
iis igitur longum sæpe antiquarum rerum sermonem. &
in primis earum gentium quæ imperio quandoq; potitæ
essent nō inuitus trahebam. Sed quum res romanas illis
præter modum extollere uideremur. Haud ultra id Bado
uarius passus amice quidem nos ut semper alias ituitus:
Ecquid est hoc inquit Sabellece? Admiraris ne tu ita eam
rempu. quam romani tui olim habuere ut in aliis quæ an
tea fuerunt quæq; hodie sunt: nihil uera laude dignum re
perias? Ego ut atheniensiu rempu. omittam quam iccirco
præclare institutam fuisse arbitror: quia primariū quodā
sapientiæ domicilium ea Vrbs diutissime habita est. Vt
item Thebanos & Lacedemonios qui ut armorum glo/
ria sunt a romanis uicti ita ciuilibus fortasse institutis lō
ge præcessere. De nobis loquar. Audes ne tu Vir amiciffi
me affirmare maiores nostros qui hanc rempu. tam ac/
curate fundatam nobis reliquerunt minus cordis q̄ uete
res illos tuos qrites habuisse: Cognosce quæso prius quæ
sit nostræ ciuitatis forma: quæ regiminis ratio: ac tum si
uidebitur uetera illa & in primis quæ romanorum fuerat

quod sponte facis: non solum suspicito: sed ut illi Tarpe /
 ium iouem uenerare. Ad ea uehementer ego cupere me
 dixi ex ipso aut alio cognoscere ecquæ ea esset Venetæ ci
 uitatis institutio: quã adhuc utpote peregrinus hõ: non sa
 tis perspicue tenerem ac si per ocium liceret ut pergeret
 rem breuiter narrare rogare cecepi. quandoquidem non
 mihi solum sed ut pro eis quoq; qui aderant desponderẽ
 id futurum omnibus esset gratissimum. Tum ille. Ego
 quia uacat inquit & uos ut dicis cognoscere id cupitis
 istuc tibi & aliis libens Sabellice præstabo. Sed quia non
 omnes ut Sapiẽs poeta inquit omnia possumus: Triuisa
 nostri ad id operam requiro: qui si qua mihi in tanta re
 rum serie exciderint: ut est urbanarum rerum non igna /
 rus breui admonitione non patiatur me aliquid silentio
 præterire. Quod quum ille ut uerecundo erat ingenio re
 missiore pollicitus esset assensu: tum idicto omnibus silẽ
 tio in hunc modum est Badouarius exorsus.

DE CIVITATIS ORDINIBVS.

d Vo quemadmodum uos plane scire arbitror sũt
 hodie nostræ ciuitatis ordines. Patricius: & quẽ
 honestiore appellatione popularem dici placuit.
 Suffragia totiusq; rei summa penes eum hodie sunt: qui
 fortuna: consilio: & dignitate semper præstitit. Q d ipsũ
 non qua ratione contigerit: sed q̃ foeliciter sit comparatũ
 quærendum puto. Hæc est Aristocratia illa quam Diui
 nus Plato nunq̃ satis laudatam credidit. qua liberæ ciui
 tates amplissimi populi semper florere ut hodie hic no /
 ster: His nanq; auspiciis Venetum imperiũ quod late ho
 die terra mariq; patet: nõ solum est auctum: sed perpetua
 etiam ordinum concordia nullos sauientis fortunæ refor

midat impetus. Nullam in musicis armonia tam sibi ex omni parte respondet quam nostrae ciuitatis diligens administratio quae cuiusmodi sit iam hinc si uacat cognoscite.

DE COMITIIS SIVE SUPREMO CONCILIO.

Comitia quibus omnes urbis magistratus creantur patricii omnino sunt ordinis. Sed ut patriciae solum gentis: non ita tamen omnis aetatis: quippe quum ante legitimos annos nulli permissum sit suffragii causa comitium intrare: sorte: aut praerogatiua: aut quod omnium supremum est aetate ad eam dignitatem patet accessus.

DE PRIMA EORVM qui suffragia ineunt electione.

Pridie nonas decembris patricii sanguinis adolecentes qui octauum supra decimum attingere annum ad populi aduocatores adducti: aetateque sub graui testimonio confessa (per parentes ipsos aut propinquorum aliquem: id fiat necesse est) quique ingenue sit procreatus constare oportet: singuli dare iubentur nomina quae mox in urnam coniecta sorte educuntur ac quo quisque loco primus secundus uel exierit: ad alteram accersitur urnam in ea tot aureae pilae conditae sunt ut quintum productorum expleant numerum (tot concilio solent quot annis ascribi) reliquae omnes argenteae. tum uero qui ex eo numero auream eduxerint comitiis adiiciuntur: ac biennio postquam ad uicesimum uita annum uentum fuerit: libere suffragari incipiunt. prius uero lege prohibentur.

DE ALTERA SVFFRAGANTIVM electione.

Uerum ne non semper uirtuti locus ad dignitatem relinqueretur: alia certe uia relicta est iis qui sorte excluduntur qua ingressi eo multi praematura grauitate redeunt unde sorte fuerant deiecti. Si qui autem in

ter æquales ingenio & probitate præstare creduntur: suffragio lecti circa iudicium tribunalia esse iubentur. paruique interim advocati nuncupantur. atque ita anno circumactio quo temporis spacio aliquid certe inter assiduas causarum actiones profecisse creduntur ad suffragia: (constet modo ætas) admittuntur. Eorum extrema conditio qui neque forte neque prerogativa ulla adiuti: quinto & uicesimo ætatis anno quasi matura iam ætate comitiis intersunt: Patet & peregrinis hominibus nonnunquam ad hanc dignitatem accessus. si ob res aliquid suum: aut maiorum in re publica meritum sint non Civitate solum sed patritia et dignitate donati.

DE COMITIIS VBI MODERATIONE.

Is rationibus supremum nostræ urbis consilium

h concilium. Cuius cogendi principi & primoribus

patrum qui in maximis rebus consultandis illi as-

sidet ius est: octavo quoque die atque interdum sæpius ad cap-

niaris signum in amplissimum consilium omnis priorum ordo suffra-

gaturus intrat: locum ipsum quia omnis eo coeat nobilitas a re ipsa

a te & aliis quibusdam Sabellice comitiis appellari audio.

hic leges sanciantur: urbani: peregrinique magistratus cre-

antur. Hinc imperia: Hinc prætura: Hinc denique amplis-

simum quodque rei publice velut ex primario quodam fonte

manare solet beneficium: Sed quo maiora ibi negotia

tractantur eo attentius ex veteri instituto cauetur nequis

inferendis suffragiis adsit dolus. Mox ubi pulsari desinit:

quibus non licet illic esse per viatores exclusis: Comitium

ostia clauduntur.

DE CREANDIS VBI MAGISTRATUM VBI

h In principe ingentique magistratum corona præ-

sidete scribarum maximus editiore loco pronun-

ciat qui eo die magistratus sint creandi: tum ve /

Comitiis

ro prius q̄ ineantur suffragia ex populi aduocatoribus
unus ac decem uiris qui tum sit collegii caput in principis
uerba iurati pro amplitudine magistratus & potestate
quam gerunt nihil contra leges patriumq; morem præle
tibus comitiis fieri passuros: duos comitii angulos a prin
cipis tribunali maxime auersos occupant. quibus omnia
tacitis oculis iustrantibus nō minor reuerentia qui extre
ma tenēt subsellia incessit. q̄ eos qui propinquiore loco du
ci & magistratibus confederunt.

DE PRIMA IN COMITIIS SORTITIONE.

habet comitium uelut olim augurale templum
a regionibus mundi insignibus locis qua; uer
sum ob signata latera: ut quota hæc uel illa sorte
educta sint inde primum patricii ad Urnas uocentur. hi
quia bini ad suffragia mittuntur: ex geminis urnis argen
teas educunt pilas: & cum his aureas eo uidelicet. Chara
ctere notatas quo præsentis die principi & his qui comitiis
præsident: ne qua fraus fieret inscribi placuit: Tum si quis
auream eduxerit: is primo domesticos & agnatos omnes
sua sorte præsentis illius diei suffragio priuat. idē iussus ex
tertia quadam urna: quæ mediâ inter utraq; est: sortiri.
si argenteam eduxerit in ordinē redactus se tacitū ad sub
sellia recipit. si forte auream: tum eminentiore loco ante
ducarium tribunal locatur: atq; ita fit donec lectorum sit
numerus expletus: tum nouem illi: tot enim sunt numero
in aliena uerba iurati eorum se potissimum rationem ha
bituros quos publico beneficio maxime dignos iudicaret
in proximum cōclauē concedunt. at quia alii magistratus
alia sortitione creantur: & enim maximi quiq; ut nullus
ambientibus ad fraudem relinquatur locus quaternore
antur

creantur lectorum ordine. Alii uero ut sunt inter se gradu inferiores ita paucioribus indigēt ordinibus. hinc est ut in maioribus illis quaterni ut dixi creentur cum in aliis lōge sint pauciores. Ea igitur sortis ratione quam in uno ostēdimus ducti proxima subeunt cōdauiā. euenitq; ut quot lectorum ordines ad magistratum creandum in secretū cōcesserint tot ex conclauius ipsis depromantur competitores. interdum etiā ex pluribus unus.

DE SECVNDA SORTITIONE.

Viusmodi ordinibus in sua conclauiā abeūtibus

h ut quisque maximus est natu ita primum sortit

locum. mox ubi alii ordine confederunt: pilas sor

tiuntur pro dignitate magistratum eo die creādorū in

signitas. si plures nouem creandi sint: duplicem ducunt. Si

pauciores quasdam inanes & sine nota sortiuntur. Quo

euenire solet ut in plurimorū creatione nō nulli duos diuer

forum tamen magistratum dent competitores: In pau

cioribus creandis e collegio aliqui nullum: quia inanem

utique pilā sortiti sint. Illud quoq; sæpe accidit ut qui mini

mus natu est. is in maximo det magistratu competitorem

qui uero longe ætate antecedit aut postremum aut nullū

fors enim in eo dominatur: Is igitur cuius ius erit competi

toris in primario magistratu legendi in primum trēs gres

sus locum: quem uult nominat: eum plures e collegio pro

bent necesse est. Sex enī rite probant. Si minus alium no

minat atq; deinde aliū donec omnium unus fuerit proba

tus. Sic reliqui: suū quisq; pari ratione in eo quo debet ma

gistratu parat cōpetitorē. hīc euenit (quādo in reliquis id

quoq; seruatur) ut maximorū magistratuū ex quaternis

cōclauius quaterno ordine depromant competitores: in

minoribus uero omnino pauciores quippe qui tot esse possunt: quot ad eorū quemlibet creandū fuerint noueni ordines sorte ducti.

DE SVFFRAGIORVM RATIONE.

h Is in hunc modum per conclauia paratis competitorū noīna ordine notata ad cōspectū principis & eorū qui comitiis præsūt deferūt. tū eorū si quis reip. aut ararius fuerit. nā super ea re diligens adhibetur quaestio aut si nō sextus adhuc sit actus mēsis ex quo peregrino magistratu abiit. Si cognatorū aliquis tum in ea urbe praturam gerat nulla ipsius ratio habetur in comitiis. reliqui ut suo quisq; depromptus est loco alta uoce pronūciātur. Domestici & agnati omnes eius pro quo ineuntur suffragia comitio abesse iubent. inde pro primo primi magistratus competitore citantur suffragia mox pro eo qui ex secundo fuerat conclauis depromptus. Sic ordine pro reliquis. Duo ex scribarum numero ad hoc ipsū cōstituti suffragia toto comitio duabus colligunt urnis alba una a senatus indice: rubra altera negationis. his undiq; lectis ad eorū cōspectum quibus id uegociū est datū ambo reuersi: singulorum suffragia numerantur ac tum demū ille cui plures ultra dimidium fuerit suffragati pro recepto habetur in illis uariatur numerus.

DE AMBITVS ANIMADVERSIONE.

h Ic patrius creādorū magistratuū mos. hęc lex est uerū ne qd in ea re ambitu peccetur: diligenter ut antea docuimus magistratus qdā aduertunt: ac priusq; comitia soluant attēte cognoscūt ābiuerit ne quēpiā is qui praturā magistratum ue aliū est adeptus. ac si

quid in ea re fuerit cōpertū animaduersione dignū. comiti
is adhuc tenētibus publici aduocatores rē seuerissime co
gnoscut. atq; eū ipsū in quē inquisitū sit reū ābitus agunt
Solutis comitiis nulla intēti criminis habet āplius ratio.

DE CONSVLATV uetustissimourbis Magistratu.

Rinceps aut ciuitatis maiore quodā suffragiorū

P ambitu Creat. de quo præsētī loco dicerē nisi ue
tustissimi qdā nostræ urbis magistratus occurre

rēt: qui & si iā inde ab ipso exordio urbis: aut certe nondū
ciuitatis uiribus firmatis exoleuere: ut tamē plane intelli
gi possit quibus auspiciis res ueneta non solū sit orta: Sed
aucta etiam. ab illis rite ordiemur. Exordium ipsum uel
auspicatissimū dabit cōsulatus omniū si Bonitēdio scribæ
qui de Origine urbis scripsit fidē habemus ciuitatis nræ
magistratuū uetustissimus. is nascentē urbem consulari
potestate ad ministratam uidetur innuere: fuisseque eum
magistratū in biennium creatum. Sed in re tā uetusta pa
rum liquere potest quibus illos auspiciis creati contigerit
nec quatenus ea potestas se in Ciues extēd erit: Illud uero
conspēctionē dignum ab ea regiminis forma qua Roma
nus populus cc ac quadragesimo circiter suæ conditionis
anno primum Libertatem delibasse dicatur ab eadem illa
nostra ciuitas suam inchoauerit infantiam.

DE TRIBVNIS INSVLARIBVS.

uitq; in noua urbe Magistratus ille usq; ad
f Athilæ aduentum. quo sane tempore hūni /
cis armis circa littora uagātibus maior mor

talium concursus in insulas factus dicitur. Cæperunt
quæ omnia in stagnis passim inhītari. Decretum est ut

in singulis insulis singuli Tribuni crearentur. qui annua potestate suis popularibus ius dicerent. seueraq; animaduersione scelera uindicarent. Cætera quæ ad reip. statum attinerent frequentissimo insulanorū conuentu consultanda reliquere. Quidam anno ab Vrbe condita circiter sexagesimo eā regiminis formā aliquāto Videlicet post Athilæ accessum receptam affirmant. in eo omnibus cōuenire uideo cc. xxx. & amplius annos tempu. in insulis Tribunitia potestate administratam.

DE PRINCIPIS CREATIONE.

u Erum quia nihilo fælicior is magistratus nostræ urbi: futurus uidebatur q̄ olim ro: po. fuisset: Cæperant illi omnia sua discordia turbare adduxissentq; fortassis libertatem ipsam in discrimen: nisi illorum temeritati mature itū esset obuiam. Nouū in ciuitate principem insulani heraclienſi conuentu crearūt. penes quem omne imperii decus maiestatemq; esse uoluerūt. Qui uocandi quotiens uisum esset concilii ius haberet. Crearetq; ānuos in insulis tribunos. a quibus ad se esset prouocatio. Paulutius Heraclienſis homo inclytæ ea tempestate iusticia primus omnium Dux declaratus. anno ab urbe condita ut quidam tradunt octogesimo secūdo ac ducētesimo: ut alii supra ducentefimum septimo atq; nonagesimo.

DE DVCARIE ELECTIONIS VARIATIONE.

s Ed in eo creando haud quā hanc suffragandi rationē quam hodie seruari uidemus in uitam contēderi. Verum aliam quandam lōge simpliciore ab initio usurpatam. quippe quū nullus adhuc in tam proba ciuitate esset ābitus: nulla honorū affectatio. cui q̄ plurimi suffragati fuerant: is ciuitatis princeps declarabatur.

tenuit quæ simplex illa suffragiorum ratio ad uitalis usq; Michaelis declaratione; Sebastianus cognomēto Cianus qui illi successit xi uirorū suffragio quos quattuor & triginta ad hoc ipsum sorte creati suffragio legerant Dux declaratus dicitur. is suppremo sui regiminis anno auctor extitit quattuor uirorū ducariis comitiis creandorū qui xl uiros legerent quorū arbitrio futuri principes crearentur. Aurius Mastropetrus ac quattuor inde duces secūdū id decretum sumā sūt dignitatē adepti. Vnus & xl. Marinū Maurocenum successorē legere. Nouissimē in Laurētii Tepuli creatione; diuersā omnino rationē ac lōge cautiorē initā manifeste constat. Sed qualis ea sit: Triuisianus noster qui ducariis comitiis sapius iterfuit: melius nisi illi graue est uobis explicabit. ipse interim paululum me colligam ad ea quæ postea dicenda sunt promptius explicanda. Tum ille quando ita tibi Baduari uisū est debere me laborē hūc omnino tecum sortiri haud grauate istud tibi & aliis præstabo. ac cū his in hūc modū memini eum exorsum.

DE DVCARIIS COMITIIS.

Mnium iuquit primū quū Ducaria instāt comitia. quinq; uiri suffragio creantur qui futuro principi quasi-nouas qualdā præscribunt leges: eas

suppremu concilium sciat necesse est. ac quas sciuerit probet. Si probauerit: tum comitia iis patricii generis indicuntur: qui tricesimum sint transgressi annū. Hic primo xxx uiri sorte creāt. Ex his nouē sortito remanēt. Qui remanere xl uiros suffragio legūt. Hi uero ad sortes reuocati xii aureas sortiuntur pilas: Qui eas adepti sūt: quinq; et xx uiros creāt. Horū nouē sorte potiores: V. & xltā priuo suffragio legūt: ex hoc numero undecim aureā pilam sortiti

unū & xl uiros creant futuri principis lectores.
DE PRINCIPIS ELECTIONE.

H uero in ea parte curiæ clausi ubi senatus ferme
quotidie habetur. sub primum ingressū tris toti
us collegii principes & quasi suffragiorum mode
ratores creant uiros auctoritate præcipua & ætate sumos
quos ipsi inter se priores uocant. Tum a diuinis orsi ada
ctiq; in aliena uerba iurare habituros se in primis in nouo
principe creādo. rei pu. rationē. Tribus illis rei gerēdæ præ
fectis pro tribunali sedētibus alii alia occupant subsellia
inde ad suffragiū ordine uocati singuli cōplicos Libellos
manibus habētes qbus noiati exprimūt: quē qsq; priuo su
fragio destinet principē. Ad illoꝝ triū cōspectū eos deferūt
hisq; in urnam coniectis subsellia repetunt. Hic duo ex col
legio uiri nihil ambigūæ fidei scribarum munere functi di
ligenter perspiciunt quot cuiq; sint quæsitā suffragia: at
que illorū nomina in urnā coniecta sorte educunt: ac quo
ide ordine unū quodq; fuerit eductū ita primo altero ue lo
co cū suis notatur suffragiis. Sed hæc omnia non tā ad pri
cipis cretionē attinent q̄ ad animorū dispositionē percipiē
dam. Redactis itaq; in ordinem nominibus ac diligenter
in urna quadam cōfufis tum pro eo cuius nomen prius fu
erit sorte eductum petitur. ipso interim in proximum cō
clauē ablegato priusq; suffragia ineantur sit unicuiq; pote
stas libere quid de eo sentiat loquendi. Tnm si quid fuerit
illi obiectum qua pp̄ appareat non expedire rei pu. princi
pem creatū iri: ex secretiore loco in mediū accersitus q̄to
accuratius potest obiecta diluit crimina. ubi uero id præ
stitit: in secretū se recipit ac quotiens aliquid obicitur ue
lut reus in mediū producitur: tum nouissime pro eo petit

pilas certis characteribus inscriptas nequa fraus iesse possit in duas urnas assensus ac negationis indices singuli demittunt: numeranturque diligenter. Si quinque & xx. suffragatorum fuerint repertae princeps is est: pro quo quaesita erunt suffragia: si pauciores pro eo petitur cuius nomen fuerat secundo loco sorte ductum. Si huic quoque non omnia constabunt, ad tertium uenitur inde ad quartum & alios donec noua principis declaratio sequatur. At non eo inficias posse euenire ut eum numerum quem dixi suffragia non expleant. Quod quia accidere potest: satis habet qui suffragiorum diuidium transgressus: aut primus si paria fuerint suffragia aut propius ad praescriptum numerum accesserit. Haec sunt quae de principis creatione habui. Nunc praetor noster pergat si placet institutam sequi narrationem. Quem ille excipiens. Diligenter inquit Triuisianus haec ut caetera: uerum ad reliquos magistratus haud prius transeundum censeo: quam illud admonero: quemadmodum ab initio non eam qua nunc uirum adhibitam creando principi formam, ita ne hunc quidem quo hodie dignitas illa instruitur apparatum fuisse contederim. Nam praeter capitis insigne & alia pauca quae cum ea dignitate nata uideri possunt. Argenteae tubae. Umbrae: puluicinis Auratus ensis. Alia insignia quae solenni pompa illum praecedunt, omnino recentiora esse constat. Ea potest eas satis quidem ampla sed publicae, liberati minime formidolosa.

DE CONSILIARIIS & supremo collegio.

Stident hodie illi sex gradiores natu ex primoribus patrum: qui ex senis regionibus urbis (Sexteria uulgo appellatur) ex singulis singuli creati octimestre id munus: Verum quia non omnes uno tempore leguntur si unus

creāndus sit: duos competitors dat suppreum cōcilium
Tertium suo nomine senatus, atq; ex tribus cōpetitoribus
in hunc modum diuerse comparatis, is collegio ascribitur
qui in Comitiiis fuerit suffragio probatus. Saepe euenire
solet quod uix quisq; futurū sperasset ut is quem senatus
dedit, superior in suffragiis reperiatur. Hi quia in consulē
do & decernendo frequētes principi assistunt: ab re ipsa cō
siliarii sūt noīanti, estq; is magistratus non recens sed nō
multo post ducariam potestatem natus: quippe qui Do
minici cognomento Monecarii principatu qui post theo
datum & gallam magisterio equitum successit in. re. pu.
esse cæperit. Constat enim ob præceptis ingenium duos il
li annuos consiliarios datos: quos utiq; tribunos ab initio
dictos reperio. His absentibus nullum Principi publicū
curare licet negotium: non audire: non decernere: non pu
blicas litteras resignare: si quattuor eorum coiuerit: uel co
absente negotium omne recte transigunt.

DE EIVSDEM COLLEGII POTESTATE.

S Ex illi in quibusdam cum principe decernunt si
quod decernunt æquo & bono decretum sit ratū
habet. & hec in priuatis ferme causis, si quis hic
prouocare uolet ad publicos aduocatores prouocet neces
se est. Sed de aduocatoria potestate paulo post. Caterum
pleraq; publica auctoritate transigunt, quæ omnia tū de
mum rata haberi solēt. Si senatus ea prius sciuerit & quæ
sciuerit probauerit alioquin neq; sancire illis quicq; neq; re
scindere est permīssum.

DE MAGISTRO MILITVM.

E T quia in militaris Magisterii mētionem nuper
incidimus: opere precium est refferre priusq; ad
alios

alios transeamus. quæ magistratus illius creâdi causa no-
 stris olim maioribus fuisset. Orleo principe cognomento
 urso a suis popularibus Heraclia: cæso: fuit is alter a Pau-
 lutio nostræ urbis princeps: uel ut plures aiunt ab eo terti-
 us. quum de noui ducis creatione uariari cæpissent senten-
 tiæ placuit in aliquot annos eum magistratum e re publi-
 ca tolli atq; eius loco aliū interim surrogari. Communi igi-
 tur consensu Dominicus leo magister militum annua po-
 testate est declaratus cui nihil præter nomē ex ducaria di-
 gnitate est ademptum: Sed anno quinto ab eo nodū acto
 fabricatio qui tum eo honore fungebatur excacato. Cū
 miro ducis desiderio teneretur ciuitas Magistratus ille e
 re publica est sublatus.

DE PVBLICIS ADVOCATORIBVS.

Ixi de Magistro militum nūc de publicis aduoca-
 toribus dicam qui tres numero eisdem creantur
 suffragiis quibus & p̄cipis cōsiliarii: Vetus ma-
 gistratus et ut quidam existimant Aureo principe institu-
 tus. Tribunitia: romanorū potestati in eo similis q̄ magis
 intercessione pollet q̄ potestate. aut iudicatione: tueturq;
 seuerissime Ciuitatis iura atq; ob id sanctissimo cuiq; in-
 teresse licet concilio: reum capere sine ducarii collegii per-
 missu prohibetur. nec captū ultra triduū retinere nisi quæ
 stionis habēdæ gratia id fecerit. atq; id ipsum xl uiuorum
 permisso. Cæterum causas & urbanas & peregrinas reorū
 prouocatione aut patrū decreto ad se delatas ad xl uiros
 quorum de criminibus est iudicare agunt. aut si libitū fue-
 rit ad ducarium collegium. quin & ad senatum sæpius: nō
 nunq̄ etiam & supremum ad discussionem rei sibi cōcili-
 um deprecant. cui rem uelut uniuerso ordini iudicandā per-

mittunt. Nullum sanctius in urbe concilium sine unius saltem eius collegii interuentu transigitur ne decemuirale quod iure habetur omnium grauissimum.

DE XL VIRALI IUDICIO.

T locus admonet ut de xl uirali iudicio dicamus
a in cuius mentionem proximo loco incidimus. Patet his non sorte aut suffragio sed gradu ad eam dignitatem accessus ut non multo post dicitur. Tris ipsi inter se praefectos in duos menses Vicenosque dies suffragio creant quos uulgo uocant xl uiros: capita: praesidet illi non solum in iis quae priua potestate transiguntur: sed si quando circa principem Consilarii infrequentes conuere: rebus interuentis gerendis: Horum praeterea supplemento consuevit ducarium collegium expleri. Zorum ab initio fuit tam ciuiles causas quam crimina iudicare intererantque cognoscendis & iudicandis rebus Princeps quique illi ueteri instituto assidet mox uero aliis reip. curis auersi Marco cornario principis ducarii collegii loco duo inferiores consilarii (de his quoque suo loco dicitur) interesse ceperunt. Cum iis igitur & duobus illis concilii capitibus xl uiri de paricidiis: furto: aliisque criminibus iudicant. tam integras hi causas quam prouocatio / ne ad se delatas cognoscunt. Cognitas non libello sed suffragio iudicant. eas agunt aut publici aduocatores aut Magistris continetisue orae Syndicii Sic enim prouinciae recognitorum quidam per se alii per causas patronos rem rite agunt adsunt & ii a quibus fuerat prouocatum quibus absentibus nisi ipsi ita euenire uelint. nihil mutari potest: tum causa citro ultroque iactata aut xl uirali suffragio probatur quod fuerat alibi indicatum: aut certe rescinditur. suffragandi

ratio in iis ab ea quæ in comitiis seruat^r aliquanto di
 uersa : Tribus urnis non duabus suffragia leguntur
 harum una damnat : absoluit altera : tertia neutrum præ
 stat : huius suffragia eorum sunt quibus causa nondum p
 specta est : quo accidit ut quotiens tot ambigua reperiu
 tur ut satis sint ad remotionem iudicii : iterum causa agat
 necesse est : atq; ita fit ut sæpe tertio priusq; ullum sequat
 iudiciū eandem causam agi cōtingat : tū uero nulla apli
 us ambiguitatis habetur ratio hunc quoq; triplicis urnæ
 usum in iudiciis maiores nostri a Romanis qui in tabellis
 id factitarunt. ut pleraq; alia accepisse uideri possunt. De
 eius magistratus origine dicerem : ni uiderem eos qui ali
 qua de uetustate urbis scripserunt oīo diuersa tradere.

DE XL VIRALICIVILIVM causarum iudicio.

Arem iudicum numerum Foscari principatu ci
 uilium causarum cognitio in nostra est ciuitate
 p adepta. hi octonis comitiis creati tres & ipsi col
 legii præfectos siue capita in idem tempus quod & illi de
 quibus proxime locuti sumus sorte legunt. inde alios atq;
 alios subfortiti octo menses ciuiles iudicāt causas quibus
 exactis gradu per eam dignitatem ad aliam facto sine sor
 te sine suffragio ullo. iudicādorū criminum munus ade
 unt. alteriusq; xl uiratus esse incipiunt. Horū igitur (de ci
 uilibus loquor) tam urbanas q̄ peregrinas causas iudica
 re est. Sed quæ trecentorum aureorum numū sumam ex
 cedant. Veteribus nouisue auditoribus eas pro collegio
 agentibus : his si ab externis magistratibus illis uero si ab
 urbanis sit prouocatum : tertia ad summum actione pari
 suffragiorū ratione qua & in criminibus iudicatur ac fie
 ri solet ut ipsis inter se sententia dissidentibus si res ad exi

tum aliter perduci nequeat ex altero xl uiratu huic iudices adhibeantur.

DE INFERIORIBVS CONSILIARIIS.

Id quodq; silentio non præteribo esse consiliarios quos quosdam quos inferiores uulgo appellant. non tam a dignitate quàm a loco ubi causas audire solent ita nominatos. Hic xl uiribus causis quæ ad criminum cognitionem spectant cum collegii præfectis primo cognoscendis mox etiam iudicandis præsidet. Sunt hi qui aut maiores nuper consiliarii fuerunt. aut certe non multo post futuri sunt.

DE XVIRIS:

Euertissimus autem omnium nostræ ciuitatis magistratum xuiratus merito habetur & ut uirorum numero ei qui olim romæ fuit: ita terribili potestate pene par. Sed quo celebriores illi quia legum latores hoc nostri salubriores quam latas mira seueritate tuent. Vterque annuus magistratus uterque sine prouocatione: Sed breuis ille citoque in perniciem uersus: hic ut ab initio semper reipublice salutaris. Mittam illos: de nostris loquar. Qui ut ceteri magistratus maioribus comitiis creati omnes imperii partes attentissima cura perspiciunt. Maiestatis crimina: Cyne dicam fœditatem: numorum adulterationem: aliaque atrociora scelera seuera uindictant animaduersione nec reo licet per se. aut per patronum aliquem causarum dicere pro collegio aliquis existat oportet qui rei causam quoquomodo agat. Quicquid ab aliis iudicatum fuerit: prouocatione caret. ut postea mutari possit: poterunt & illi qui anno circumacti eorum loco surrogati fuerint. hi quoque tres collegii principes quot mensibus sibi in orbem legunt quorum ius est octauo

144
quoq; die ac sapius si ita facto opus sit concilium uocare: quoscunq; ex primoribus collegiis uisum fuerit concilio adhibere iure adhibuerint: principes & consiliarii adsint omnino oportet illud sane in eo magistratu formidabile, q; illius iudicia nullis extant litterarum monumentis: ut quod semel iudicatum sit nulla queat potestas rescindere. Constat iam inde a Petri gradonici principatu Magistratum ipsum in ciuitate institutum.

DE SENATV SIVEROGATORVM concilio.

Ec Senatus illius quem Quirites tui Sabellice

habuerunt nrm rogatorum concilium ratione caret, ac nescio an æquum sit dicere: hoc, i plerisq; scitius q̄ illud institutum. De huius origine nihil habeo qd̄ omnino affirmem, non desunt qui xl uirati æquale faciant, satis constat ab initio lx creatos. Laurentio deinde celo remp. administrante: quinq; et xx ob cretensium defectionem ascriptos: mox ob pacem cum Pannonum rege sciendam totidem. Io. Delphini ducatu: inde ob patavinum bellum ac postea alia atq; alia de causa idem sapius facti: tatum, quo ad res in morem trāsiiit ut quot annis xx supplementi nomine senatui adiicerentur. Steno autem duce xl dari ceperunt. Nouissime Francisci foscari principatu priori numero xx adhibitis par numerus supplementi nomine est senatui datus, ut iam inde præter alios magistratus qui curiam cum illis ingrediuntur centum & xx. Rogatorum numerum expleat. Notum est uobis credo quid de hoc nomine uulgus teneat, ideo id nomen ab initio factum quia per uiatores olim maiores nri rogarentur ut in curiam ad consultandum de re pu. uenirent, nec ignoro Sabellice quid tu in hanc sententiam quandoq; scripseris, est is magi

istratus non perpetuus ut apud romanos. Sed annuus nec una domo aut familia. plus duobus huic ordini in supplementum ascribuntur. alioquin tres adhiberi possunt. Omnia rei publicæ negotia ardua & eximia horum decreto sanciantur. Pax. Bellum: induciæ: fœdera: Prærogatiuæ: ex ipso senatu uelut ex primario quodâ rei pu. fonte manant. Maiora negotia perpetuo silentio sanciantur Capitale est si quis uolens secretum ullum curiæ retexerit eius bona publicantur. nullum iusiurandum. nulla religio tanti habetur quæ perpetuum id rumpere debeat silentiū Si quis in eo offenderit: xuri causam cognoscunt cognitâ in exorabili animaduersione lege uindicant. Sunt & alia huius ordinis decreta. Sed non ita silentio consecrata Si senatus cogendus est Viatores circa senatorum ædes missi id nūciant. Si pauciores septuaginta coiuerint nihil decerni potest: sed duplo frequentiores ferme semper adesse consueuerunt.

DE MODERATIONE eorum quæ in senatu aguntur.

Prius igitur quæ partes in curiâ uocentur: hi quorum in senatu sententiâ dicere ius est (Cæteri enim suffragio in alienam eunt sententiâ) inter se comparant quid eo die potissimum sit ad patres referendum si omnibus conuenerit quid maxime referri oporteat Scribarum unus totius collegii nomine pronunciat quid sit illud quapropter in curiam sint patres uocati appellatque id ipsum inter se partem. Si uero prius quæ res delata sit in senatum parum inter illos conuenerit quot quot fuerint aut principis aut aliorum sententiæ ordine notatæ ad patres in consultationem deferuntur. Tum uero cuilibet senatorum licet priusquam suffragia ineantur aduersus unam uel plures

earum dicere perspicueq; ostendere cure re publica non sit facere id quod in consultationem sit allatum aut docebit quid in eo mutari placeat. nec ii qui sententiam dicunt refellere ea quæ obiecta sint prohibentur. Sic sententiis citro ultroq; iactatis alterutrius auctores ex tota curia legunt duabus urnis suffragia. Sequuntur hos scribæ cum totidem urnis negationis indicibus sic quot prius dictæ fuerint in senatu sententiæ ad unam omnes suo indigent suffragio. At ea quæ omnium maxime probata fuerit qd ex ipso suffragiorum colligitur numero pro recepta habetur. Senatusq; consultum dicitur.

DE maioribus sapiētibus & his qui i senatu sētētiā dicūt.

T quia docui non omnium esse magistratuū sen tentiam dicere. Creat ne ignoret quisq; senatus ipse suo suffragio sex sibi uiros eos aut sapiētes maiores uocant. nunc concilii præfectos: Quinq; uiri ad hæc qui & ipsi bellorum. siue continentisoræ sapientes dicūt. Atq; ordinū totidē aliquāto ætate Iuniores. hi mane circa tertiam diei horam principi pro collegio frequentes adsunt tū peregrinis litteris aliisq; publicis negociis inspe ctis in medium consultant. quid potissimū opus sit factō ac si inter illos conuenerit quid decerni oporteat. senatum accersunt. Si uariabunt sētētiæ suam cuiq; ut docuimus licet frequēti curia celebrare præter eos quos ordinū sapiētes uocant illis quæ ad rē maritimā attinēt curare fas ē deq; his patres rogare sententiam. supra hæc nil iuris est illis permissum.

DE DIVI MARCI PROCVRATOR IBVS.

N his magistratibus oē ferme reipu. pōdus resi / det hor; consilio tota i perii agitatur moles, acce

dūt ad hos alii pleriq; quorū administratio & si non adeo
onerosa nihilo tamē est illis dignatione inferior. Sed oīum
maxime diui Marci procuratores dignitate pollent & au
ctoritate. Sūt hi quidem hodie nouem numero quum ab
initio unus tantum fuisset: quippe cui templi cura decre
ta esset. Verum post amplissimū Ciani Principis legatū
quum ille duplici curā impar esse cræderetur alter est suf
fragio creatus: ut hic sacris Thesauris. ille recentioris le
gati procurationi præset. Mox uero ob legatorum mul
titudinem. Rainerio Zeno principe tertius est collegio as
criptus: sicq; comparatum ut hic citra Riuum altum ille
ultra legata procuraret. atq; in hūc modum tres numero
esse Cæperunt. inde eodem Zeno adhuc rem publicā ad
ministrante quartus est additus: ac illi qui sacris Thesau
ris præerat collega datus. ide. Io. superantii ducatu: quum
alia atq; alia his essent negocia suborta duo illis sunt adhi
biti: nouissime foscario principe tres alii collegio ascripti:
qui hodie numerus tenet. sūt Patricii ordinis omnes & an
te actæ uitæ laudibus & ætate principes. quippe quorum
nemo nisi maximus natu eam ferme dignitatem adipisca
tur comitiis & ii creatur: estq; magistratus ipse eo dignior
quo & diuturnior: honor semel adeptus cum uita finitur.
Creat adhæc ex eo ferme ordine ciuitatis princeps. Tres
horum augustissimi urbis nostræ templi & sacrorū qui in
eo sūt Thesaurorū curā habēt. Tres alii legata triū regi
onū citra riuū altū cognoscūt. Hæredes ipsos testatoris uo
luntatem sequi si opus sit potestate compellunt. suæ fidei
crædita rite disponunt Reliquis ultra aquas totidem regi
onibus idem procurant. Cui dederint nullius est cognosce
re. publicas ædes incolunt. Post principem & eos in qbus
publica

publica residet maiestas reliquos magistratus ueteri instituto præcedunt. Sunt hiis scribæ quorū opera ad hæc omnia rite transigenda utuntur.

DE SCRIBARVM PRAEFECTO.

T quando in scribarum mentionem incidimus non abre fuerit referre quod honoratum locum scribarum maximus in Curia sibi ueteri instituto uendicet Sedet is post eos qui in senatu sententiam dicunt. Maioribusque comitiis ut ceteri urbis magistratus creatur. Verum diuersa conditione. ut quum illi annui sint aut aliquanto breuiores: ille honor non nisi cum uita hominis finiatur. Sunt & alii scribæ: Sapientum collegiis tributique & ipsi curiam ingrediuntur. Sed horum dignitas omnino inferior.

DE TRIBVS PETITIONVM IUDICIBVS.

Equuntur plerique alii Magistratum ordines quorum munus quoniam pene totum forensi umbra consumitur: operæ precium est cognoscere duplici causarum nostram ciuitatem uti foro. Ducario & riuo altino: Est & patriarchicum tertium: in quo sacrarum rerum causæ aguntur. Sed de hoc nihil in presetia attinet dicere. Reliquorum Ducarium quod & diui Marci dici potest: nobis curia egressis primo occurrit. in eo plures iudicium ordines. atque omnium primi qui petitionum dicuntur. Sunt hi tres numero in sexdecim menses comitiis creati. Magistratus omnino uetus. ut pote iam inde a iacobi Tepuli ducatu institutus: atque ad id primo inductus ut urbanas peregrinasque hominum querelas: petitiones quas ad id tempus princeps pro collegio audire consueuerat cognosceret. infraque centum libras priua potestate iudicaret. super pra uero absque ducis ducariique collegii auctoritate nihil

permissum: inde francisci Danduli principatū recentiore
decreto datum: ut in summa decuplo maiore ius dicerent
ac ciuibus sibi caueri postulantibus: reum ambigūe fidei
sisteret: pignora caperet captaq; hastæ uenalia subiiceret.

DE Q VINQ VE VIRIS ORDINVM.

Excidit mihi magistratus in nostra urbe nō igno-
bilis: Sapientes qui ordinum dicuntur quibus ne-
gocium datur triremes ad mercaturam ornandi.

navigationum rationem: rerumq; omnium maritimarū
habere: ac pro potestate omnia mature expedire, adibent
supremo collegio neq; quum senatus habetur curia ex-
cluduntur, quin & sētentiæ in senatu dicundæ in his quæ
adeorum munus attinent ius habent.

DE Q VINQ VIRIS CONTINENTIS ORAE,

In hūc modum rei maritimæ maiores nostri cau-
tum uoluerunt, nec ubi imperii fines intra conti-
nentem propagari caperūt eam, rei pu. partem
suo magistratu carere uoluerunt. Sed Taurisio adepto
confestim quinque uiri creati sunt, qui sollicita attentione
prospiceret: quæ ad illustrem urbem nuper imperio qua-
siram uiribus protegendam attinerent. Dictiq; ob id pri-
mum Taurisii sapientes. Mox uero finibus imperii longi-
us propagatis continentis oræ dici caperunt.

DE EXAMINATORVM IUDICIBVS.

Sunt præterea tres examinatorum iudices Raine-
rio dandulo principe creati. Hi ex eo q; ipsorum
sit testium peregre proficiscentium: aut uita quo-
modo periclitantium (modo cuiuspiam intersit) Di-
cta cognoscere: cognitaq; sanctiore loco asseruare nomen
traxere. Coemptiones adhæc uenditionesq; an rite fiant di-

ligerter prospiciunt ac cognitās si quid dolo malo actum sit potestate retractāt. De pignoribus eadē cognitio. Deq; supremis uolūtātibus: si testamēto nō appareāt. & hæc utroq; foro. mane ī ducario: uesperī riuo altino trāsīgūt:

DE PEREGRINIS IUDICIBVS.

Erumenimvero ne tantum ciuibus cōsultum uideretur. Aureo principe peregrini & ipsi suum in nostra urbe tribunal habere cæperunt. Tres iudices eorum causas audiunt. tam si inter eos. q̄ si cū ciuiū alio quo rei aliquid uertatur. Hi quoq; æquo & bono iudicant: si quid inter locatorē & inquilinū de pensione aut locationibus controuersia oriatur eorū est cognitio. De Naulis etiam nauigiorū oīum præterq̄ trirenium ius etiā dicunt:

DE MOBILIVM IUDICIBVS.

Roximo his loco tres Mobiliū iudices ciuiū causas audiunt. Sed quæ selibram auri non excedāt olim in summa triplo maiore lege iudicārūt. ac solum (unde nomen magistratui datum) in mobilibus testamento legatis. quod iudicium francisci danduli ducatu a peregrinis iudicibus fuerat ad hos translātū: mox uero cælo principe ad selibram auri eorum iudicatio est retracta hi quoq; ut pleriq; alii: nunc æquo & bono nunc lege iudicant.

DE CVRIAE IUDICIBVS.

Quia negociorum uarietas effecit ut ii penes quos essent iudicia in suspensionem uenire possent si litigator aut reus eorum quēpiā necessitudine attigeret. siqs eorū iudicatione decidat. tres Laurētii repulsi regimine instituti dñr q̄ sorte ducti illius loco ius dicerēt.

DE PROCVRATORVM IUDICIBVS

Portuit adhec quādo procuratoria dignitas amplissima est: lateq̄ eius patet administratio. ut essent tres iudices ad quos causas illi agerent: quibus aliquid rei cum collegio aut collegii aliquo esset: ut si quando legata exigerentur aut remittēda quoquomodo esset: id iure non eorum arbitrio factum putaretur æquo & bono super ea re ab initio iudicatum ferunt. Verum quia in tris uelut terniones procuratorum numerum diuisum ostendimus ita sane inter eos est comparatum ut ternionum singuli in ordinem cum iudicibus in foro pro tribunali biduo causas audiant. Cræduntur tres illi iudices Laurentio tepulo duce creati. quibus procedēte tempore est permissum. ut prædiorum causas: & quæ inter uiros & uxores discordiæ aut lites subortæ esset cognosceret. De quibus rite iudicarent.

DE IUDICIBVS PROPRIARIIS.

Arum fuisset aliis ciuitatis ordinibus cōsuluisse nisi imbecillioris etiam sexus & fortunæ cautibus unde urbium propagationes pendēt: earum dos quasi peculiare quoddam habetur prædium. ne huiusmodi possessione sexus ille in nostra ciuitate iniuria frauderet. Placuit magistratum in urbe esse quorum æquitate & aura subnixæ mulieres ex paternis ædibus dotem exigerent. aut si ita fors tulisset aliunde repeterent. Dotalia adhæc prædia tam urbana q̄ extera & eorum fines solenni scripto recipiunt. horum etiam testamentis cauere est. ne quid aut incuria aut fraude eorum quos id præstare oportuit.

in his periclitet. Tutores pupillis: furiosis Curatores quæ
 rere: eorum bonis qui intestati decessere: ac creditoribus
 si qui extant cauere. De furtis ad hæc & leuioribus ho-
 micidiis aliisque eius generis sceleribus cum præfectis uigi-
 lum iudicare. Vitale phalerio duce is magistratus dicitur
 institutus. ut princeps multis alioquin districtus curis. hu-
 iusmodi nouorum iudiciū munere ueteri onere aliqua ex
 parte leuaret. Multa extant argumta quibus datur intelli-
 gi hos iudices inter agendum principi pro collegio asside-
 re solitos & enim hoc quoque tempore solenni pompa dex-
 trum illius claudunt latus: multaque illis princeps ipse ue-
 lut ex antiquo instituto munera aliunde allata solet impartire.

DE VETERIBVS AVDITORIBVS.

T ne ullus gratiæ ambitioni ue locus in iudici-
 e bus relinqueretur. Andreæ danduli principatu:
 tres auditores maiores nostri instituere. ad quos
 a iudicium tribunali liceret ciuibus prouocare. Hi causas
 ab initio audire ceperunt de quibus in urbe aut maritima
 ora quæ a gradatis aquis ad caput aggeris protendit fuis-
 set iudicatum: mox & peregrinas propagatis imperii fini-
 bus aliquodiu recepere. Verum nouis auditoribus creatis:
 Veterem cognitionem retinere. Si igitur ab his qui pro-
 uocarunt aliquid affertur quod parum recte iudicatum ui-
 deatur recepta causa. Si triginta aureorum nummum sum-
 mam non excesserit. quod Trono Duce est eis decreto per-
 missum: cum antea infra minorem summam ea se pote-
 ritas teneret. de ea re arbitrio iudicant: rescissa aut probata
 quæcunque de ea re lata esset sententia: Si maioris summæ

causa deferatur ad trecetos usq; aureos ipsis causam age-
tibus pro frumentario collegio de ea iudicatur. Si autem
maior xl uirali iudicio re cognoscendam subiiciunt: andi-
toribus ipsis causam agentibus, tertia ad summum actio-
ne xl uiri Ciuiles de ea suffragio iudicant.

DE NOVIS AUDITORIBVS.

P Arem huic auditorum numerum terra mariq;
propagatum imperium Steno duce excogitare
coegit: ut essent qui externorum magistratuum
iudicia cognoscerent exirentq; ob hoc ipsum quot anis ad
statum prouinciae recognoscendū Et quia nimis longa es-
set ea recognitio: ita comparatum est: ut tres illi tota con-
tinentis ora ab abdua ad phanaticum sinum perlustraret
Duoq; extra ordinem in senatu lecti maritimam oram cū
insulis inniserent. Hi prouincialium & insulanorum cau-
sas audiunt de quibus dico sit quoquo modo a magistra-
tibus iudicatū ac si qd est i quo leges uideant offesa id reci-
piūt ac ubi Venetias uenere xl uirali iudicio mō huic mo-
do illi ut rō susceptae causae exigat cognoscendū subiiciunt.

DE PRAEFECTIS FRUMENTARIIS.

F Vit quis nō uidet hoc admodum Salute iudi-
ciis & prouocatione oibus leges æquasiē Sed sa-
pientes illi uiri qui nostram remp. instituere opti-
mos pictores imitati quibus non satis est caput & hūme-
ros imaginis alicuius recte effinxisse: nisi singula operis li-
niamenta sibi inuicem respondeāt. Parum cautum ciuita-
ti existimarunt: si refrumentaria sæpius laborandum es-
set qd ne aliquādo accidere posset: duos. lo. Dādulo princi-
pe negotio praefecere. unus recentissime est collegio addi-
tus: qui summo studio curarent ne ciuitas quandoq; cari-

149
rate annonæ præmeretur, quod ut tutius præstari posset
ingens uis auri in hunc usum confiata est, ac ita institutū
ut quum remitti annonæ in ciuitate capisset cōfestim ex
publicis horreis uulgus subleuaretur quā id ferme semper
præstatur ut nisi in summa tritici ubertate aliquanto uili
us quā priuata publica ueneat annonæ.

DE TRIMUMVIRIS FRUMENTARIIS.

T quia nunquā ciuium commodis satis consultū
e putarunt: ut maiore undique studio triticum con
uectaretur: procedente tempore triumuiroi crea
ti sunt qui certam frumentatoribus pecuniam in singulos
modios cōstituerēt ita ut hodie pluribus aureorum num
mum milibus negotiorum stare soleat rei publicæ frumē
tatio: Sed quicunque Constet bene tamen uertit quando sa
ne uilius in ea urbe quæ mediis est acquisita ueniat anno
næ quā ubi summo studio coluntur agri.

DE FISCO RECVperatoribus Siue cataueriis.

Ngēs ut uidetis fuit illorum qui hæc instituere
i prudentia studiumque in ciuitatem: cui ex omni
parte cōsultum uoluerunt Sed quum omnium or
dinū commodis studerent: publica illis utilitas nullo mo
do excidit, quoniam tres fisci recuperatores creauerunt (eos uulgo
catauerios appellant) qui diligēti cura cognoscerēt: quæ
quisque ex publico sibi bona dolo malo uendicasset, ac ubi
aliquid tale satis exploratū haberēt: iure cū eo agerēt, essetque
eis libera tantā pecuniæ quā prædiorum assertio cuiusmodi sunt illorum
bona qui itestati decedūt, si nemo interī extet ad quæ lege
agnationis bona ipsa sint prouentura, Vectigalium ad hæc

fraudem uindicant. Cognoscebant ab initio de iis quæ xx aureorum nummum summam non excederēt. de quibus altera partium absente esset iudicatum nunc quoq; de decem aureorum summa illorum iudicatio est.

DE TRIVMVIS PVBLICIS.

n Eulli adhæc libelli: pactionesq; fæneratoriæ inter diuites fierent & inopes: qua auarissimus ille ordo sæpe ingressus in miseros ciues ad libitum grassari solet. triumuiros creati placuit qui ea cognoscerent: cognitaq; lege uindicarent: in hereseos quoq; accersitos illorum potestas intenditur: iudicant & infra xx. libras. Horum quoq; est curare ne publicæ uia: Vici: Canales: areae aliquo priuato occupentur ædificio.

DE SEX VIRIS NOCTVRNIS.

q Vemadmodum magistratus de quo proxime diximus: cum ædilitia romanorū potestate nescio quid comune habet: ita hic qui sequitur cū præfectis uigilum: Sex uiri sunt ex singulis urbis regionibus ex istimo: q̄a custodiendæ noctu urbis ab incēdiis alijsq; Scariorum incurfibus negocium sortiti essent: nunc indifferenter diurna nocturnaq; flagitia insectantur suntq; sex uigilum præfecti illis attributi quorum tres circa ducarium forum assidue excubant: in Riualto reliqui: hi arma Cōtra edictum habentibus adimunt. in omnes quæstionem exercent: præterq̄ in maiestatis reos. publicorum aduocatorum ea cognitio est. iudicium habent in neminem quicquid illi quæstione anquisiuerunt. Princeps nonnunq̄ etiā propriarii iudices pro causarum conditione pro collegio uindicat. Caput is magistratus marini mauroceni principatu in urbe

150
in urbe esse: Duoq; ab initio instituti, ut hic citra riuum al
tū ille ultra potestatem exerceret. Mox uero Rainerio zeno
rep. administrate quattuor additis sex numero esse ceperunt.

DE SOLENNI COLLEGIO.

Aufarum multitudo ingens: quæ grauis alioqui
c principi & iis qui pro collegio illi assident esse cepe
rat: patres olim admonuit ut præter ducarium col
legium recens aliud illi excogitarent id solenne dixerunt
conficiturq; hodie ex tribus consiliariis: ex aduocatore uno
tribusq; præfectis annonæ ac paucioribus aliis magistrati
bus ita ut xiiii numero ad summum coeant. rerum prouo
cationes a riuoaltinis iudicibus qui computationibus &
calculis præsent ad hos perferuntur de testamentorum bre
uiariis ut in cæteris suffragio iudicant.

DE DVCARIIS SCRIBIS ET CASTALDIS.

Vnt ut quæ iudicata fuerint rite transigant duo
s ex populari ordine scribæ qui ideo principis dicuntur
quia ab eo priua potestate legi soleant. hi sane
sunt plæbani siue alterius ecclesiæ antistites quibus id nego
cii est ut quicquid per principem olim nunc per ordinari
os iudices sit iudicatum rite exequantur suntq; ad hoc ip
sum iam inde ab initio ministri duo creati eos castaldos a
nostris appellari audio quorum opera in transigendis re
bus scribæ utuntur: ac si quis in eo quod illi egerint prouo
catum uolet ad auditores ob id tres numero creatos uelle
debebit. Hi quid in eo fieri uelint pronuntiant. Si hinc quoq;
prouocandum sit: ad publicos aduocatores oportet. hi re
xl uirali iudicandam collegio deferunt. Cæterum si qua
de executionis ratione suborta olim esset dubitatio: Duca
rii scribæ eam cognoscebant: Deinde sub ipsam throni prin
c

cipis creationē duos protocaltaldos creari placuit qui rem
auctoritate cōponerent postea Marcello duce tertius est
collegio adhibitus.

DE PRAEFECTIS CARCERIS.

T q̄a foro egressis Carcer qui illi subiectus ē pri
mo occurit nō abre erit. quādo hīc in' riuo altinū
for̄ sit trāsitus faciēdus: priusq̄ loco digrediamur
de praefectis carceris pauca referre. Sūt hi duo quos prin
ceps priua potestate creat utriusq̄ est suae custodiā tradi
tos diligēter asseruare eor̄ iniussu nulli ad eos qui in uicu
lis iacēt patet accessus, nec cuiq̄ exire illis insciis pmissū de
mū publicā custodiā cura horum tota est.

DE TRIVMVIS ARMAMENTARIIS.

Eliquū est ut de Triūuitis armamētariis breui
ter dicamus quorū est nauales socios & remigēs
cōscribere. Triremes cetheas aliaq̄ pu. nauigia ar
mis & cōmeatu instruere & breui oīa ad usum nauū tā
ad negociationē q̄ ad bellū parataq̄ mature prouidere.

DE ANNONAE PRAEFECTIS.

Vnt ad caput salinū duūiri iam inde a Thomae
mocenici ducatu cōstituti q̄ ānonae dicūt. Hor̄ ē
salitarū carniū: casei: & aliorū quor̄dā esculētor̄
ac qcqd eiusmodi rez̄ mari cōuehit curā hīc. ea primo ap
pēdūt. idē quae diligēti attētionē appēsa aut recte aestima
ta sunt ad Triūuiros ternariacos transmittunt.

DE TRIVMVIS maritimi uestigialis.
c otiguo ferme loco sedēt maritimi uestigialis (id
uulgo doanā uocāt) Praefecti iā idē a Thomae mo
cēici p̄cipatu āno ab urbe. Cō. circiter millesio creati: tres
illi numero. quor̄ oculis oīa quae publicis triremibus ali

isq; nauium generibus in urbē aduehunt cognoscēda subii-
ciunt nec nisi uectigalibus solutis permittitur cuiq; res in
de in tabernas aut alio e nauibus transferre.

DE VECTIGALIVM PRAEFECTIS.

luoaltini magistratus de qbus hic nobis dicēdū ē
r multi qdē & uarii: & ut iperio & potestate inferio
res ita fortasse pu. usui nō minusq; illi de qbus di-
ximus necessarij: occurritq; oium primus magistratus sa-
ne recēs: ut pote foscato principe institutus. Sed in quo om-
nis uectigaliū & tributoz ratio sita est. Triūuiri comitiis
creati. negociū locādoz uectigalium hnt: tributaq; a ciui /
bus exigēdi: pecunias inde exactas aut quæstoribus urba-
nis distribuēdas tradūt: aut in alios rei publicæ patrū de-
creto dispartiuunt usus.

DE Q VINQ VE VIRIS VINARIIS.

T qā in uectigaliū mētionē incidimus: Octo ne
a qs ignoret primaria sūt urbis nræ uectigalia quo-
rum singula singulos sortita sūt magistratus qui
exactas portoriis pecunias ad quæstos deferūt: Estq; ut
oium maximū ita fortassis antiq;ssimū uini uectigal. Cu-
ius gratia Q uinq; uiri creātur: qui diligēter cognoscunt
quicquid exotici uini mari terraq; urbi iportet q̄tū inde
alio deueh at: ne fraus uectigali fiat. potestate cauet. Si
quē i fraude deprehēderit: pecunia & merce lege puniūt.

DE Q VATTVOR VIRIS ADVECTICIIS.

st & aliud uectigal: introituū mensā uulgo appel-
e lāt. Q uattuor uiri res pēgre aduectas cognoscūt
appēdūt: metiūt negociatoz fraudes puniūt pē-
cunias exactas quæstoribus numerādas pcurāt. Tres ab
initio fuere atq; anno Millesimo ferme ab urbe condita
mocenici ducatu cū iis magistratib? de qb? pxime dicem?

istituti. Verꝫ procedēte tēpore q̄rtus collegio ē adhibitꝫ.
DE TRIVMVIS EXACTICIS.

Diuris triumviri habent in his quæ urbe a nego-
ciatoribus & exteris exiguntur Horū mensa exi-
tuum nominatur. fuitq; is magistratus cū eo de
quo proximo loco diximus ex ueteribus quibusdā aliis Mo-
cēici p̄cipatu istitutꝫ nihil ī utroq; p̄ter nomē mutatū.

DE QVATTVOR VIRIS MISSITERIIS.

Etia ab his Missiteria mēsa est. ubi quattuor ui-
ri eorꝫ quæ emūtur: uēdūturq; cognoscūt precia
ac secundum ea portoria rite exigunt.

DE QVATTVOR VIRIS TERNARIACIS.

Lei adhæc: Casei: salitarum carniū: Aluminis: li-
gnorū ad ædificia quæstorū: lanarum: metallo-
rumq; diligens circa mercatorias tabernas reco-
gnitio quattuor uirorum est. Cauent hi nē inopia rei alicu-
ius ī urbe laboretur: ut igitur mature uenalia ciuibus pro-
ponatur: & in his quæ proponuntur ne aliquo modo Ve-
ctigali fraus fiat. diligenti cura prospiciunt. Magistratus
uetus & iam inde a. Io. Danduli ducaria administratione
ut creditur institutus uariatusq; pro tēpore numerus.

DE QVATTVOR VIRIS LANIARIIS.

Anii quoq; suum recognoscunt magistratū ac eo-
rum si quis contra ciuitatis institutū uendiderit.
appenderit ue aliquid a quattuor uiris ad hoc ip-
sum creatis pecunia mulctatur uectigal ab his exactū pu-
blicani huic magistratui. Magistratus ipse quæstoribus
urbanis dinur erant. fuit olim id munus cū eo coniunctū
quod uetus hodie iusticia dicitur. Sed curis crescentibus ex
uno duos magistratus fieri contigit.

DE DVVMVIRIS AVRIFOLLIS.

Abēt Aurifollia quæ passim nra urbe cudunt su
h um uectigal:ingēs opificū nūrus effecit ut pecu
liarē & ipsi haberent magistratū. Duūmūri iis
ius dicūt opera ispiciūt ac ne qd adulteret :aut fraude fiat
cognoscūt. Vectigales pecunias hīc exactas ī pu. redigūt:

DE Q VATTVOR VIRIS SALINARIIS.

Vanq̄ urbs nostra marinis undiq; alluat flucti
q bus:habet tamen ingēs salis uectigal:quādo non
oibus neq; ubiq; id fas sit conflare. Sed clodiæ ali
ilq; remotioribus locis inq;bus publicæ sūt salinæ istitutæ
Venditur in urbe publicæ duobus locis:ac quicquid inde
pecuniarū exigūt quæstores urbani in ærariū deferūt. Io
cāt hodie sex uiri. Salinarii (olim quattuor fuere) per ur
bes & loca quæ Veneto parent imperio salis uectigalia.
& in urbe publica circa riuū altū prædia. Horz quoq; est
maris littora aggeribus munire:quod opus ad coercēdos
maris impetus institutū quot annis ad dena exposcit aure
orum nummum milia.

DE Q VINQ VE VIRIS PACALIBVS.

Equūt reliqui magistratus quorū quinq; iuripa
s cales iacobi Tepuli tēporibus præclare a maiori
bus instituti mihi uident. Hi cōiucia & alias iū
rias qbus priuata aluntur inimiciæ cognoscūt. ac de sōti
bus lege iudicāt. Si multa deliquētibus irrogata nō fuerit
mature p̄soluta ad missum facinus qlibet ipune uīdicat.

DE VETERIS IUSTICIAE AEDILIBVS.

Ebastiano cognomēto ciano remp. ad ministrāte
s triumūri instituti dicūtur quū hodie q̄ttuor cre
ētur. q ueteris iusticiæ noiant. Hi fabroz contro

iussibet precium operæ æqua æstimatione metiunt. Rex uenaliū pōdera si iniqua deprehēderint lege puniūt. obsoniis frugibus: oleribus: & lignis uenalibus precium ascribunt.

DE NOVE IUSTITIAE AEDILIBVS.

Vit quorū proxime meminimus oli munus quod
f nūc tres noue iustitiæ aediles obeunt. Multoribus hi (quod Rainerio Zeno Principe est institutum & cauponibus non solum ius dicunt, sed si quid etiam deliquerint lege uindicant.

DE TRIMUMVIRIS hospitalibus siue ueteris calculi.
s Vnt præter hos de quibus diximus triumviri qui ueteris calculi dicunt. Accipiunt hi summos principes aut legatos publico nomine lautissimeque hospitio hant. Ecquando athenienses: quando Lacedemonii qui romani ipsi magistratum ad publicam hospitalitatem colendam habuerunt: quid aliud est perpetuum magistratum ad hoc creatum in aliqua esse ciuitate quam hospitalis munificentiae publicaeque charitatis signum in urbe omnibus gentibus praefigere: hant adhuc illi aulea ornatissima: Stragula purpurea: aliamque preciosam suam pellectilem ad aedes instruendas. Horum quoque est publicum praedium quoquomodo fraude occupata asserere. Rationes ad haec Magstratum omnium maritimae orae libello ab eis accepto recognoscere.

DE triumuiris uouarum rationum.
e st pari numero, auctoritate fortasse minori: Magstratus quoque pecuniam & alia oratoribus ad externos principes & populos ituris necessaria subministrat. Triumviri noui calculi dicunt. Hi uero non solum abeunt istruunt: sed post reditum et expensa ab eis pecuniae libellum exigunt principum munera illis adempta in publicum, redigunt, nec tam precium in eo quarunt quam ne quisque plusquam publicum, hominem deceat re

gualicui aut principū spe munerū sese insinuare audeat: obsoniorū publicanos si pecuniā singulis pētionibus nō disoluerint: certa pecunia prius mulctatos ad eā quā pu. debebāt dissoluēdā cogūt fuit totū ferme id munus eius olim magistratus cuius pximo loco mētio facta ē. ita ut uere dici possit: qui duo nunc sunt olim unum fuisse.

DE DVVMVIRIS FARINARIIS.

Et & in riuoaltina ripa locus undiq; iā ide a ciani principatu munitus. Vbi farinae uis ingēs populō uenalis pponit. Hic ne frumētatorū auaritia qūq; annonalaboret. Duæ assiduæ tabernæ patēt in quibus farina uilius q̄ in priuatis pu. nomine uēdit. Præsident duūuiri qui ēporii clauēs asseruāt: q̄q; attētissima cura pspiciūt neq; in mēsuris aut in corrupta annona uēdētū fraude accipiat iniuriam.

DE CONSVLIBVS NEGOCIATORIIS.

T q̄a nullius rei secūdū libertatē; nostra ciuitas ab initio studiosior fuit. q̄ negociationis qua tātū dei benignitate ad hūc diē p̄fecit ut oīum christiani nominis urbiū merito nra opulētissima habeat. ut igit̄ in max: orbis emporio iis cautū esset qui negocii causa eo nauigarēt. Tres ab initio (quartus foscari principatuest collegio adiectus) iudices maiores nri instituere eos cōsulēs hodie ut ab initio appellāt. in eo foro ius dicūt in cuius porticu oīa urbis trāsigunt̄ negocia. Hi sine libello iudicāt quæ iudicarūt duo uelut cōsulū ministri (massarios uulgo appellāt (xl uirali suffragio ad id lecti iudicata exequūt̄ .

DE TRIVMVIRIS EXTRAORDINARIIS.

Eterū ne pro pecuniis uerba creditoribus darentur. Triumuiros creati placuit qui publicorum

nauigiorum ad perēgrinam mercaturam exeuntium mo-
dum & numerum tenerēt: inde post reditum ea cum nau-
ticis instrumentis recognita in publicum redigerent. Exi-
gerentq; ab iis Vectigal qui publicis nauibus usi essent.
mox & trirenium locadarum eis negocium datum quod
Petri gradonici principatu creditur institutū ut publicis
tantū trineribus nauigaretur. Sed hæc aliorsum spectāt
q̄ ad ea quæ polliciti eramus. Nulli igiſ prius ex urbe sol-
uere licet q̄ ex singulorum magistratuum ad quos uecti-
galium exactiones spectant Chirographo exploratū ha-
buerint. an hi qui nauigaturi sunt: publice aut priuatim
pecuniam debeant: quod si ita esse constiterit: haud prius
illis soluere permittitur. q̄ creditoribus ita placere cogno-
uerint ac ne post reditum quidem naues mercibus exone-
nare nisi chirographo idem magistratui constiterit. Hortū
præterea fuisse tradūt marianos ludos qui genuensi bello
celebrari desierunt publico sumptu instruere.

DE TRIVMVIS X OFFICIORVM.

u Tilitur quidem & is de quo dicam magistratus
Thomæ mocenici felici administratione fuit a
maioribus nostris istitutus. Triumviri decē offi-
ciorum dicūtur. ii ab omnibus magistratibus qui urbanis
uectigalibus præſunt. exacto pensionum tempore libros
cum eorum nominibus qui nauli aut uectigalis nomine
rei p. pecuniam debent accipiunt: Debitores prius pecu-
nia multatos ad publicum æs soluendū potestate cogūt.

DE PROVISORIBVS VRBANIS.

s Vnt & alii Triumviri. p. gradonici auspiciis crea-
ti quorum prospicere est ne naues illegitima ma-
gnitudine texantur aut nimis onerose stipentur
cognoscunt

cognoscunt adhac qui ciuitate donati sunt quibus in urbe
 utantur priuilegiis: illud quoq; attente perspiciunt ut mos
 patrius ac nauigandi lex indifferenter ab omnibus ciuita
 tis seruetur ordinibus: cursores ad ea quæ toto orbe fiant
 mature cognoscenda pu. nomine iustruunt. fuit is magi
 stratus quadoq; e re pu. sublatus. Mox uero ut pote neces
 sarius rest tutus. Magistratum ipsum ob id aiunt ab ini
 tio creatum ut ii quibus id negocium esset datum recogno
 scerent q̄tum alieni æris publico nomine deberetur: nimios
 sumptus cohiberent: ne uectigalia quoquomodo fraudar
 entur: fraudẽq; potestate uindicarent. Est præterea a ma
 gistratibus plerisq; ad hos prouocatio: uiasq; publicas ster
 nendi cura recentissime ad eosdẽ deuoluta est.

DE SVpra CONSVLIBVS.

Dmonuit præterea miserorum ciuium fortuna
 a eos qui nostram ciuitatem instituere nullam esse
 tam humilem ciuium cõditionẽ cui non aliquod
 in libera ciuitate pateret præsidium. Hoc igitur effecit ut
 magistratus in urbe crearetur. qui in pignoribus aliisq; re
 bus alienandis eis caueret qui fæneratorum in explebili
 auaritia ad ossa usq; ut aiunt consumpti essent: idq; præ
 staret quod ultimum omnium erat præsidium ne in re
 etiam uenditione circum scriberentur: cæterum ne & illos
 qui alieno ære ultra modum laborare cæpissẽt facto a cre
 ditoribus impetu cum omnibus fortunis darentur preci
 pites: Sed essent potius ad quos illi confugerent postula
 rentq; sibi tempus ad se alieno ære exonerandum qd̄ pro
 obæeratorum conditione longius breuiusq; impetrari solet.
 Si quis perditis rebus ob eam causam solum uerterit pu
 blica fide. ab eo magistratu incertum tempus accepta

in urbem si uelit tuto uenire permittitur ubi illi per ocium licet cum creditoribus agere de matura conflati aeris solutione: quibus in sententiam adductis aut si non omnibus praecipua saltem eorum parte in ciuitate tuto esse potest. Si autem id minus consecutus fuerit confestim exeunte praestitis fidei tempore iterum solum uertit: sed raro id accidit ipsi etiam iudicibus inopiam subleuantibus quorum fauor pro laborantibus natura stare consuevit. Multa ac diuersa fuerunt ab initio magistratus huius numerata quae nunc publici prouisores obierunt, nec quattuor ut hodie. Sed tres usque ad foscari principis tempora collegium expleuere.

DE QUAESTORVM PRAEFECTIS.

Omnibus ut dixi ueteres urbis nostrae moderatores res consultum uoluere. Sed ante omnia reip. cui ne non ubique & semper cautum uideretur nullam eius partem magistratuum praesidio nudam reliquere: Parum enim illi cautum putarunt si non ea fide a prouinciis quibus publicae pecuniae qua & ab urbanis magistratibus ministraretur, quod ne accideret triumuiros quos fisci procuratores dixere creatum iri placuit, quibus urbium & prouinciarum continentis orae quaestores administratae pecuniae rationem redderent, horum quoque ius est tam publicas pecunias quam praedia ab iniuste occupantibus uendicare.

DE TRIMUMVIRIS ARGENTARIIS.

Interiens adhuc pondus argenti facti infectique materiam praebuit triumuirorum in ciuitate creatorum qui quum id uideretur funderetur ue adesset de eius uena & praecio iudicarent estque id munus perpetuum. Sunt & qui argenti aliunde in urbem aduecti uectigal exiunt, Triumuiros ad hoc ipsum creati.

Vxuria nostri sæculi quæ ita perditæ incubuit ut

I scurræ principū & præcones plus contexti auri hodie conterant q̄ olim summi reges: negocium de dit opificibus nostræ urbis amplissimum aureæ texturæ Sed quum passim ueneta urbe aurū pro lana intexi cæpisset necesse fuit ut tam præciosū opificium suum haberet magistratum essetq; tres uiri q̄ diligēter inspicerēt aureæ purpureæq; texturæ rationē: & operū pretia ne qua fraus inde negociatores sequeretur. Si qua adulterata offenderint pannos uel magni precii rescindunt.

DE DVVM VIRIS LIGNARIIS.

T præciosis rebus ita & iis quæ uiliora sunt nō in uiliter nouum olim magistratū ueteres inuenere: q̄q̄ ne uile quidem dici potest quod humanæ uitæ maximū præstat adiumentū. Duum uiri hodie sunt olim unus fuit Christophoro mauro principe creatus: pu. pecunia ligna ad domesticum usum quæsitæ mercantur aut ex publicis nemoribus accersūt. ac utrolibet modo cōparata quum hyemē mare est minus tractabile ne eorū inopia in urbe laboretur diligenter prospiciūt Distribuūt quum opus est illa pauperibus a quibus sine aliquo maiore incōmodo debitam postea exigunt pecuniam.

DE REGIONVM PRAEFECTIS.

St urbs nostra quod alio loco ni fallor docuimus e in sex regiones diuisa: quibus singulis singuli. Io. superatio principe præesse cæperūt. hūc hi negociū cū uigilū præfectis: Die noctuq; uidere ne q̄ parte urbis res pu. aliqd̄ adeat incōmodū. Horū quoq; mun' est famulos & ancillas cōditione quæsitæ domesticatim cōscribere. sicarioꝝ licētiā cohibere: lenonū & meretricū flagitia

seuera uindicare animaduersione.

DE TRIVMVIRIS SOLVENTIVM.

Verunt Maiores nostri rerum omnium urbana
f rum uehementer studiosi. Sed mercaturæ (quæ
ex multis datur intelligi) sane studiosissimi. nã
præter cætera quæ nõ minus utiliter quã prudẽter circa ne-
gocia domi forisq; statuere: illud certe nõ est silẽtio præte-
reidũ quod lege prohibitũ est iis qui ad mercaturã ex ur-
be profecturi sũt prius nostris littoribus soluere quã trium-
uiris Rainerii ut quidã aiunt Zeni principatu creatis: quæ
que soluẽtiũ siue ut uulgo aiũt leuantiũ dicũt) chirogra-
phum impetrarint inspicitur ab illis nauium magnitudo
quid mercium earum quælibet ferre possit. scrutantur ad
hæc an arma metallæue aut quid aliud contra legem sit
nauibus impositũ: an legitime sint naues armis & uiris in-
structæ: in quibus si quid præter ciuitatis institutum offẽ-
derint potestate corrigunt.

DE TRIVMVIRIS EMPORIACIS.

Est contra riuo altinum forum: Germanicum em-
e porium. hic negociorũ uis ingens frequenti homi-
nũ commertio transigitur. Theutonici sanguinis
negociatores locum circumquaq; cubiculis porticibusq;
uallatũ habitant. Triumuiros quibus & loci & ordinis regi-
men est datum inquilinosq; singula singulis comparant cu-
bilis: eorum quæ inuehuntur aut asportantur uectigal exi-
gunt habent & rerum gerendarum arbitros quos xl uiri
priuo suffragio legunt. eorum opera in uendundis emun-
disq; rebus utuntur negociatores.

DE TRIVMVIRIS PRAESTITORVM.

g Rauissimi ueterũ belloꝝ sũptus in causa fuere:

156
ut res pu. aliquando coacta fuerit a priuatis auꝫ mutuari
ea cōditiōe ut qđ appensū esset itegra illis sorte maneret
acciperentq; ipsi interi pro ea sūma quot ānis ex publico.
pecuniā ut essent igit̃ qui certis pensionibus id crēditori
bus represētārēt: quiq; aēs alienū ex fide pu. quū opus es
set dissoluerēt. Triūuiri uitale Michaelē ut quidā aiūt pri
cipe instituti fuerunt qui rite id præstarent.

DE Q VVESTORIBVS VRBANIS.

Vo ad hos Q uæstores urbani creātur ad quos
d omnes publicæ pecuniæ a reliquis magistratib?
deferunt̃ quas illi pricipis sup̃remi ue collegii ius
su aut etiā senatus decreto in Varios reip. distribuūt usus
ab omni alioquin dispensatione quoniā nō impune fieret
pertinacissime abstinent.

DE Q VATTVOR VIRIS MONETARIIS.

Ecessum fuit in tā pecuniosa ciuitate illud quoq;
n prouidere ut ex puris metallorū uenis nihilq; ad
ulteratis publicæ cuderentur pecuniæ: qđ ut fie
ret placuit duūuiros creari qui nūmaria officinæ præessēt
quorū arbitrio & auctoritate tā aēs q̃ argētū recte signādū
curaretur. inde ubi officinæ esset illatū nūmusq; ferri cæ
pisset attentissima appensione examinaretur. suspicari li
bet antiquissimū hūc esse magistratū & iā inde a Petri Ba
doarii principatu institutū quo remp. administrāte argē
tea pecunia Bereugarii cæsaris (ut aunt) munere in ur
be nostra signari occæperit. pari fama a maioribus accepi
mus. Io. Dandulo principe aureū nummū primo a maiori
bus nostris percussū: ac tū. quoq; credibile est nouæ offic
inæ reliquos duos præfectos qui cudēdū auꝫ appenderēt
fuisse in ciuitate institutos.

DE AQ VARVM CVRATORIBVS.

n Et eos tātū quæ in urbe esset ueteres illi memo-
res fuisse uident. quū si qd extra erat qd ad urbis
usū pertinere credidisset: diligēti assertione uēdicādū puta-
uerunt. Triūuiros iccirco instituere qui fluiorū cursus p-
cul auerterēt ne assidua illi exaggeratione urbē in salo alio
quin posita uel magno annorū circuitu cōtinētē redderēt.

DE Q VINQ VE VIRIS DECIMARIIS.

s Vnt ut ad res urbanas redeā: Q uinquiri deci-
marii quos sapientes uocāt. eorū qdē est a cetariis:
Olitoribus. Salariis: & aliis qui sordidū in nostra
ciuitate faciūt quæstū tributū pro lucri magnitudine exi-
gere æquū sane uideri eos aliqua uelut pensione rēp: iuua-
re in qua tam quæstuose tutoq; negociarentur.

DE SUPREMIS CALCVLATORIBVS:

n E præterea ullus cuiq; pecandi relinquere locus
lo. Mocenici ducaria administratione Triūuiri in
ciuitate sūt creati. ad quos Magistratuū quorū
dā qui pu. administrāt pecuniā libri deferrētur. quos illi ac-
tēte perspiciūt an ex fide sint oīa ab illis pnotata: ac si qd
offēdūt minus perspicue positū ad discussionem uocāt ip-
sos librorum auctores.

DE TRIMVIRIS CADVCARIIS:

c lūiū auaritia aut quorū dā potius inopia cām præ-
buit: ut tributis haud suo tēpore solutis christo-
phori Mauri ducaria administratione tres sint
suffragio creati q; multa illis irrogata captis uēditisq; pi-
gnoribus ciues ad tributū soluendum compellerent.

DE SEX VIRIS EXACTORIBVS.

u Ex ne decessēt q; illoꝝ iussa tēpestiue exequerēt sex
numero exactores singuli in singulas regiones Mar-
cello duce sūt eis attributi. q; & pignora caperēt. cap-
ta riteq; hastæ subiecta illoꝝ arbitrio uenderentur.

DE DECEMVIRIS CENSORIIS.

157

Neo quoq; qui ciuitatē nr̄am istituere romanos
imitati uidētur: q; magistratum in urbe esse uolue
rūt. qui singulorū ciuiū opes certo tēporis iterval
lo cēferēt. Verū quia in tributis soluēdis quas nos decimas
noiamus pleriq; rebus aucti ea quæ post proximū cēsum
quæsiuere ad leuādū tributū onus occultare cōtēdūt: De
cēuiri uēdramino p̄cipe creati fuere q; recognoscēdi cēsus
ius hñt ac si quē nacti fuerit plura possidere q̄ cēseri uolu
erit pecunia mulctāt & ad tributū restitutionē cōpellūt.

DE COLLEGIO CIVILI.

Nter nouos urbis magistratus qui pleriq; nume
ro foscario p̄ncipe instituti dicūt. Ciuile collegiū
nō est silētio p̄tereūdū cōstat ad P̄ncipē curis
exonerādū nō iutiliter eū magistratum excogitatū sexq; ab
initio creati: qui ifra librā auri causas audirēt. sed quū pau
cis annis uehemēter eorū iudicū numerus auctus esset: eo
recēso uiginti in eo collegio sūt retēti. atq; hi ferme omnes
ex aliquo magistratu huic ascripti qui hodie de summa tri
plo q̄ antea maiore iudicāt: DE diui marci syndicis.

On pigeat quādo iā ferme ad calcē nr̄æ enarratio
nis uenimus paucissimos subiicere magistratus
atq; eos ipsos p̄miscue primoq; ad eos quos cir
ca ducariū forū per incuriā p̄terierā syndicos reuertar. q
xl uirali suffragio creati tā ciuiū q̄ peregrinorū querelas au
diūt. Si qua in eos iniuria, scribarū siue notariorū ordinibus
fit profecta eam arbitrio uindīcant.

DE RIVOALTINIS SYNDICIS:

Ari numero atq; eodē suffragio i riuoaltino foro sūt
P q idē negociū qd & illi de qb? pximo loco diximus
pcurant. atq; a loco in quo id munus p̄stant Ri
uolatini sūt nūcupati.

DE nexorū aduocato.

Vit codē folcaro rēp. administrāte: ne in ciuitate
f optime alioqñ instituta iis q in uiculis iacerent
praesidiū deesset. aduocatus unus institutus qui sa
larium ex pu. acciperet: atq; nexoz; causas & ad patres &
circa magistratuū tribunalia tueret. is postea antiquatus
Nicolai Marcelli ducatu restitutus est.

DE DVODECIM SAPIENTIBVS.

P Etri Mocenici p̄cipatu cū resp cū Othomano
turcorū īperatore adhuc ī armis esset placuit no
uū sex uiroz; collegiū institui: cui Vectigaliū gu
bernatores cū paucis aliis ita ut duodecī numero sint as
criberent. haberētq; illi negociū uectigalia ipsa augendi
noua cōscribēdi tributa: aliaq; huiusmodi ad pecuniā ma
ture expediendam procurandī.

DE DVVMVIRIS. PVNCTORIBVS.

S Vperest ut de Duūuiris p̄ctoribus dicamus.
Cuius magratus instituēdi alioz; desidia ī cā fuit
ut igit oīa mature in utroq; foro trāssigerent fol
caro duce duo instituti sūt ut alter suū munus in altero ex
erceret foro iudicesq; ad tribunal causaz; hora ī uitarēt qđ
nisi illi cū scribis & aliis q ī alterutro foro minora obeunt
munera tempestiue affuerint pecuniā mulctant.

DE ADVOCATORVM NUMERO.

Q Vādo aut ad id uenimus ut iā ī calce n̄ri sermo /
nis de iis q in foro sūt loqueremur. nō grauabor
breuiter referre quonā mō aduocati qui in forēsi
turba & strepitu & rez; turbatione maxime pollēt sex ab
initio fuerint cōstituti. qui in duos diuisi terniones causas
circa tribunalia utroq; foro agerēt uerz; causaz; multitudi
ne cum imperio aucta Mauro duce auctus est nume
rus decemquæ esse cæperunt Nouissime Marcelli prin
cipatu qui non multo post illi successit sexdecim con /

stituti: qui circa curias: tribunalia: & reliqua magistratu
um collegia: causas tam publicas qui priuatas agūt. Duo
preter hos Mauro Principe creati qui in riuoaltino foro tā
rum. causas agūt cum reliqui utrobique id præstent.

DE ARMORVM PROVISORIBVS.

Igrediar nunc tandem a foro ad arma: non sem
d per bonum ciuem togatum esse oportet. Orto no
bis grauissimo cum othomano turcorum impe
ratore bello quo ut scitis post multos annos multūque cruo
rem terra marique fusum defuncti sumus Mauro Principe
Duumiuri creati fuerunt qui arma & omnia ad belli ratio
nem necessaria mature expedirent. Is magistratus ne pa
cata quidem ciuitate antiquari potuit quin recētoribus
bellis & auctoritatē & negocium Duūiuri ipsi retinuerē.

DE TRIBVS PVBLICI NAVALIS præfectis.

Ram iam finem facturus nisi Triuisanus noster
e me tacita uoce publici naualis admonuisset: nos
locum uulgo arcinarium uocamus. hic biennio.
Triumuiuri nauali fabricæ assidue præsumt Octauo quoque
die publico decreto opificibus qui circiter mille quotidie
ibi operantur integram dissoluunt mercedem. De magni
tudine & apparatu loci dicerem nisi res omnino amplior es
set quā ut breui sermone complecti possit: nunc de altero
magistratu dicam qui intra easdem munitiones suum
habet negocium.

DE TRIVMVIS CANABARIIS.

It nanque in ipsius naualis parte locus in quo im
e mensum Canabis pondus in nauticos funes tor
quendos absimitur huic operi quod sane perpe
tuū est Triūiuri præsumt: ab initio duo fuere ab eo negotio

quod curant canabarii iure nuncupantur. Compellunt hi ad id opus assiduum sua presētia & adhortatione mercenarios opifices. Cōfectos funes reponendos curāt operariis emeritā dissoluunt pecuniam & Hęc q̄ breuius potui de nr̄a ciuitatis magistratibus. Scio ego fuisse olim & alios in nostra urbem magistratus qui quoniā aut profus sublatis sunt: aut aliis omnino annexi: super uacuum dixi de illis referre: sunt & hodie alii quidā ignobiles ac paucissimis annis partim ad tributa exigenda partim ad ea quæ exacta essent recognoscenda instituti. Sed illi ipsi indigni sunt de quibus nos longiorem trahere uelimus sermonem: aut uos audire, iam satis superq; ex iis quæ diximus cognoscere potestis quæ sit hodie nostræ ciuitatis administrandæ forma atq; ex ea ipsa quales fuerint maiores nostri qui temp. ipsam tā præclare fundatam nobis reliquere. finem fecerat Badouarius cum omnibus qui aderant eius sermonem probantibus confessus ille quia iam dies inclinabat solutus est.

FINIS.

Petrus Benedictus Venetus Lectori Salutem.

Qui modo res Venetas primamq; ab origine gētem.
Tempora lector ad hæc scripsit tibi rite Sabellus.
Subiicit ecce breui nūc publica iura libello
Atq; magistratus mores regimenq; forūq;
Ordinibus digesta suis: quæ candide lector
Omnia sollicita quū mente euolueris ipsa
Luminibus subiecta tuis erit urbis imago

Impressa Venetis per. Antonium de strata Cremonensē
Anno Domini M. cccc L xxxviii. die decimo nono. mensis
Ianuarii .

EX archetypi Collatione.

- folio iiii a tergo iſſus eſt pro iuſſus
 folio iiii a tergo iudicarent pro iudicarint
 folio viii a fronte adhibitem pro adhibitam
 folio viii a fronte puluiui pro puluini
 folio ix a tergo Zorum pro eorum
 folio xi a tergo partes pro patres
 folio xii a frôte aſſenſus & negationis legendū eſt;
 folio xiiii a frôte ius dicūt legedū eſt non ius etiā dicunt;
 folio xvi a fronte neniāt pro ueneat
 folio xix a fronte in extremo mangine Controuerſias au/
 diunt cuiuſlibet eſt legendum
 folio xx a tergo trineribus eſt pro triremibus
 folio xxii a tergo quia triumuiris pro q̄ a triumuiris
 folio xxiii a fronte bereugarii pro berengarii
 folio xxiii a tergo poſita pro poſitam
 folio xxv a tergo breu pro breui
 Eodem folio a tergo Venetis pro Venetiis

Inc

1345

